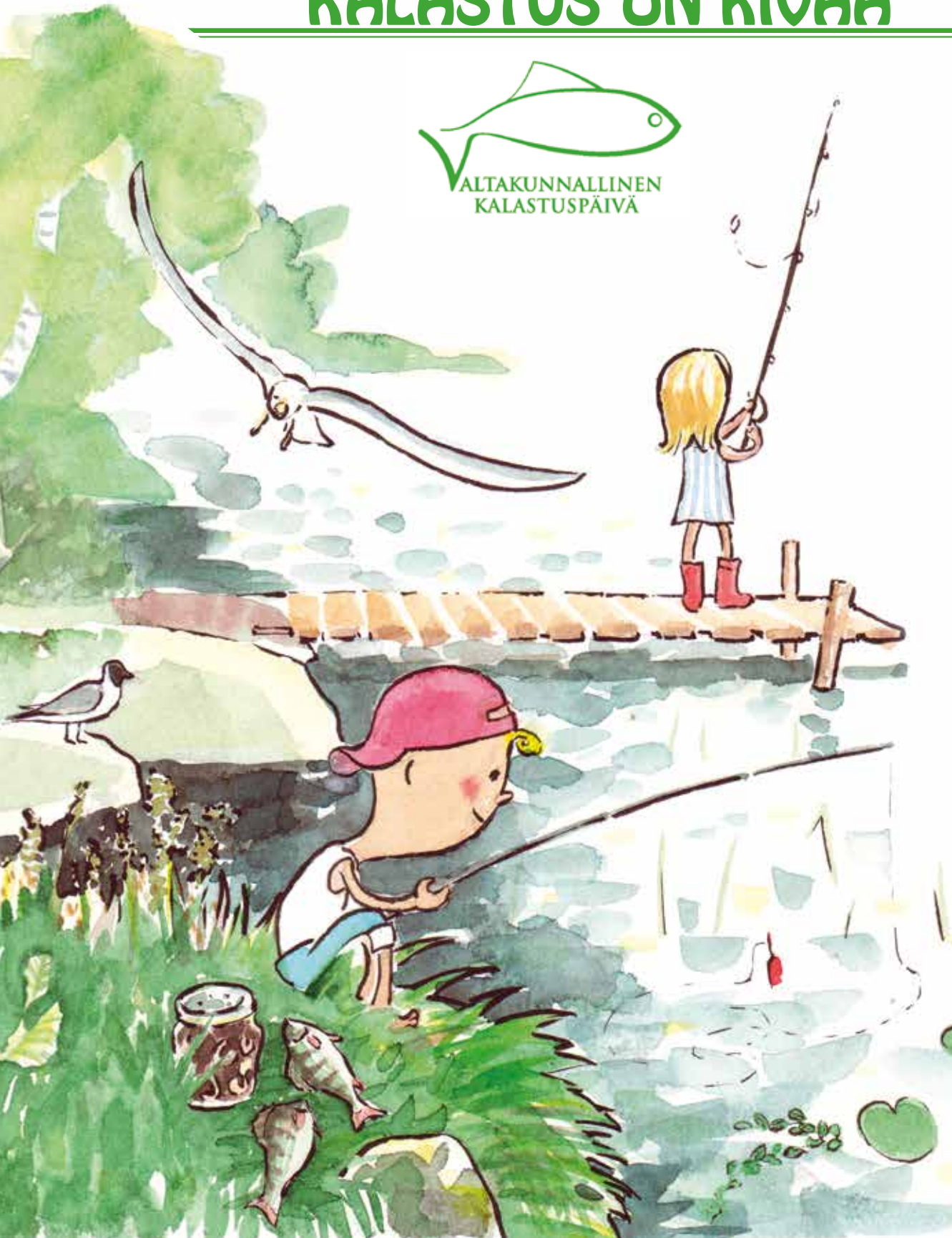

KALASTUS ON KIVAA

Mikä ihmmeen

?

Valtakunnallista kalastuspäivää vietetään toukokuun lopulla. Päivän aikana lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuus tutustua kalastukseen harrastuksena ja oppia tuntemaan suomalaisia kalalajeja. Paikkakunnasta riippuen päivän aikana tutustutaan alueen hyviin kalapaikkoihin, eri kalastustapoihin, kalankäsittelyn saloihin ja kotimaisen kalan käyttöön ruuanlaitossa.

Ensimmäinen Valtakunnallinen kalastuspäivä järjestettiin vuonna 2006. Aloitteen päivän järjestämisestä teki eduskunnan kalakerho. Päivien järjestelyissä ovat mukana kalastavat viranomaistahot ja järjestöt sekä kala-alan lehdet ja kalastusvälinevalmistajat. Kalastuspäivän valtakunnallista päätaphtumaa vietetään vuosittain eri puolilla Suomea.

Jokamiehen **oikeudet** taskussa

Jokamiehenoikeuksilla tarkoitetaan jokaisen Suomessa oleskelevan mahdollisuutta liikkua luonnossa, vaikka ei maata tai vettä omistaisikaan. Luonnossa liikkuessa ei kuitenkaan saa aiheuttaa muille haittaa tai häiriötä. Jokamiehenoikeudet koskevat myös ulkomaalaisia.

Jokamiehenoikeudella saat

- liikkua luonnossa omin voimin eli jalan, hiihtäen tai pyöräillen
- liikkua muualla kuin pihamaalla, pelloilla tai istutuksilla
- telttailla riittävän kaukana asutuksesta
- poimia luonnonmarjoja, sieniä ja kukkia
- kulkea, uida ja peseytyä vesistöissä
- onkia, pilkkiä ja kalastaa silakkalitkalla.

Jokamiehenoikeudella et saa

- aiheuttaa häiriötä tai haittaa
- häiritä tai vahingoittaa eläimiä
- kaataa tai vahingoittaa puita ja kasveja
- tehdä nuotiota ilman lupaa
- häiritä kotirauhaa esimerkiksi leirytyksellä liian lähelle asumuksia tai meluamalla
- roskata ympäristöä
- ajaa moottoriajoneuvolla maastossa ilman maanomistajan lupaa
- kalastaa ja metsästää ilman asianomaisia lupia
- päästää koiraa juoksemaan vapaana.

Alle 18-vuotiaat saavat kalastaa ilman lupaa onkimalla, pilkkimällä, silakkalitkalla ja yhdellä virvelillä. Poikkeuksena lohi- ja siikapitoiset virtavedet, joihin tarvitsee useimmiten oman kalastusluvan.

Ahven

Suomen kansalliskala. Tavataan melkein koko Suomessa, aivan pohjoisinta Suomea lukuun ottamatta. Tämä raitapaita nappaa niin mato-onkeen, pilkkiin kuin uistimeenkin, mutta ui suurin joukoin myös katiskaan. Herrrrrkullinen savukala.

Hauki

Rantojemme krokotiili ja tunnetuin petokalamme. Haukea tavataan koko Suomen alueella. Ryhtyy saalistamaan muita kaloja 5 cm pituisena parikuisena pikkukalana. Suurimmat hauet painavat yli 15 kg ja ovat tokaluokkalaisen mittaisia. Hauki on vapakalastajan tutuimpia saaliskaloja.

Särki

Tavallisin ja tutuin särkikalamme. Runsastunut voimakkaasti vesien rehevöitymisen myötä. Hauen herkkua. Tarttuu melkein jokaiseen onkeen. Ruokakalana aliarvostettu, vaikka herkullinen.

Kuha

Sameiden ja rehevien vesien petokala. Laajentanut elinaluettaan pohjoiseen viime vuosina. 50-senttisenä painaa kilon verran, suurimmat ovat 10 kiloa. Kesäinen uistelu ja syksyinen jigaus suosittuja kalastusmuotoja. Ravintoloiden gourmet-ruokaa.

Siika

Herkullinen valkilihainen lohikala, josta tavataan niin mereen, järviin kuin jokiinkin erikoistuneita muotoja. Keväinen siianonginta on saavuttanut suuren suosion. Graavisuolattuna herkullista leivän päällä.

Suomesta on tavattu tähän mennessä 103 kalalajia. Oudoimpien vieraiden joukossa on muun muassa sillihai vuodelta 1871. Vakituisesti maattamme asuttavat noin 70 kalalajia, joista noin 20 lajia on jokaisen melko helppo saada pyydettyä. Lajien runsaus vaihtelee alueittain. Etelä-Suomessa on runsaammin lajeja kuin Pohjois-Suomessa. Merialueella on omat lajinsa sisävesiin verrattuna.

Silakka

Suomen pyydetyin kalalaji. Silakka on sillin Itämeressä elävä pienikokoinen versio. Merten eläinplanktonia syövä parvikala, jota troolataan suurilla aluksilla. Maustesilakat ovat tuttuja syksyn silakkamarkkinoilta.

Muikku

Sisävesien pyydetyin kalalaji. Kynän mittainen muikku elää järvissä suurissa parvissa ja syö eläinplanktonia. Kukapa ei pitäisi muurikassa paistetuista rapeista neulamuikuista.

Lahna

Runsastunut voimakkaasti rehevöitymisen myötä meren ulkosaaristoa myöten. Liikkuu parvissa ja etsii ruokansa pohjalta. Tarttuu helposti onkeen, jonka syötti on viritetty pohjan läheisyyteen. Isoa lahnaa voi olla vaikea nostaa rannalle tavallisilla onkivälineillä.

Taimen

Pilkukas kaunotar, jota tavataan niin merestä kuin Lapin pienimmissä tunturipuroista. Meri-, järvi- ja purotaimen ovat yksi ja sama laji, joka vain elää eri ympäristöissä. Kalastajien arvostama laji on erinomainen ruokakala. Rasvaevällinen taimen on rauhoitettu osassa Suomea.

Onginta

Onkiminen on monen mielestä se kaikkein hauskin kalastustapa. Yleensä se on lasten ensimmäinen kosketus kalastukseen. Ongella saa myös hyvin kalaa. Onkijan tavallisimpia saaliskaloja ovat särki, ahven ja lahna. Onkikalat voivat olla suuriakin.

Onkijan välineet

Tavallinen onkivapa on 3–5 metriä pitkä teleskooppivapa. Siimaksi valitaan ohut 0,14–0,16 mm siima.

Sopiva koukku on ohutlankainen ja kemiallisesti teroitettu. Koko valitaan pyydettävän kalan ja käytettävän syötin mukaan. Hyvä yleiskoko on nro 14 tai 16. Muista, että koukut ovat tosi teräviä!

Perinteinen punahattuinen kohokin käy onkimiseen, mutta parempaan saaliiseen päästään kun valitaan nk. kilpakoho eli ohut puikko, joka painotetaan lyijyhauleilla niin herkäksi, että pelkkä ohut antenni näkyy pinnan yläpuolella. Toimivampi painotus saadaan useammalla pienellä haulilla kuin yhdellä suurella.

Syötiksi valitaan pyydettävästä kalasta riippuen mato, karpäsentoukka tai surviainen. Toisin kuin isovanhemmat aikoinaan opettivat koukun kärki jätetään hieman näkyviin. Näin sen ei tarvitse kalan napatessa ensin lävistää syöttiä tarttuakseen kalan leukaperiin.

Herkillä ja kevyillä välineillä ongittaessa on muistettava, ettei hiukankaan suurempaa kalaa saa nostaa ilmaan. Kala uitetaan vedessä riittävän lähelle rantaa ja nostetaan ylös haavilla.

Vapa

Siimaa

Painoja

Kilpakoho

Koukku

Kastemato, surviaistoukka ja karpäsen toukka ovat hyviä syöttejä.

Mäskäys lisää saalisvarmuutta

Mäskäyksellä eli kalojen houkuttelulla parannetaan saalisvarmuutta ja -määrää.

Kalastustarvikeliikkeissä myydään valmismäskejä. Mäskistä muotoillaan nyrkin kokoisia palloja, jotka heitetään onkipaikalle ennen onginnan aloitusta sekä ajoittain sen aikana.

Mäskin korvikkeeksi kelpaa tähteeksi jäänyt aamupuuro. Myös vaalea leipä, korppujauhot ja kaurahiutaleet ovat edullisia

houkuttimia, jotka vetoavat erityisesti särkikaloihin.

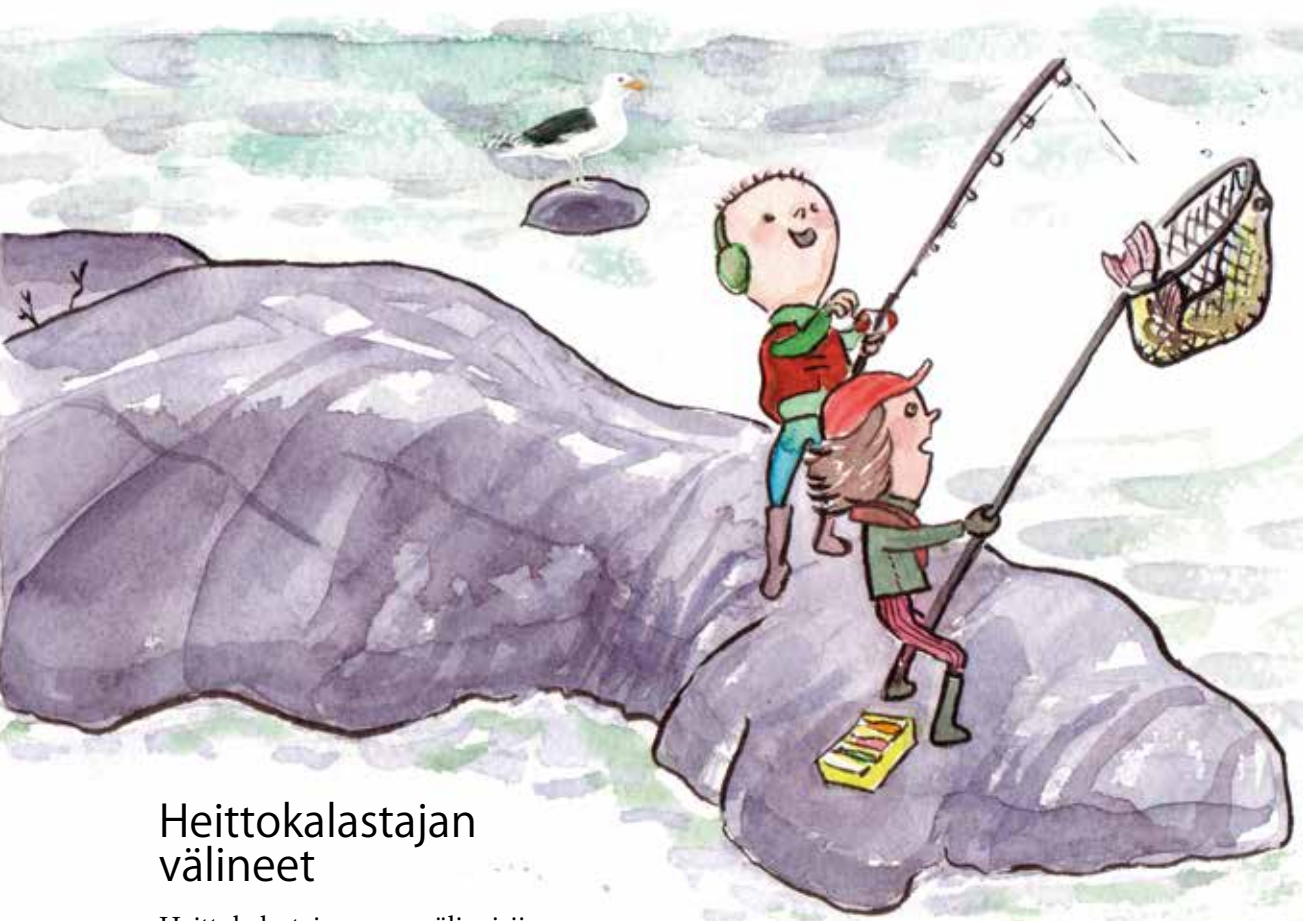
Vehnäjauhoista ja leseistä syntyy taikina, joka käy mäskistä.

Onkijan kalapaikat

Parhaat onkipaikat lapsille ja perheille löytyvät venesatamien laitureilta, ruopatuilta uomilta, siltojen alta ja aallonmurtajien penkoilta. Näissä eivät pusikot tee kiusaa ja 3–4 metrin vavalla ylettyy kalapaikoille.

Jos perheen käytössä on vene, kannattaa onkipaikoiksi valita kaislikon reunat, matalien lahtien vitapuskat ja karikot. Näistä löytää veneen ankkuroimalla hienoja onkielämyksiä.

Heittokalastajan välineet

Heittokalastajan perusvälineisiin kuuluvat vapa, kela, siima ja viehe. Kalastettavien kalojen ja kalastusolosuhteiden mukaan heittokalastus jaetaan neljään luokkaan, joista toiseksi kevein nk. kevyt heittokalastus on aloittelijalle sopivin. Valittujen perusvälineiden tulee olla samaa luokkaa.

Vavalla viehe heitetään haluttuun paikkaan ja sen avulla väsytetään kalat. Hyvän yleisvavan heittopainosuositus on 5–30 grammaa ja pituus 7–8 jalkaa eli 2,1–2,4 metriä.

Heittokalastukseen sopivia keloja on kolmea tyyppiä: umpikela, avokela eli haspeli ja hyrräkela.

Umpikela on yksinkertaisin käyttää, mutta siihen mahtuu siimaa niukasti ja heitot jäävät helposti lyhyiksi.

Avokela on käytetyin kelatyyppi ja sopii hyvin myös aloittelijalle. Avokelaan mahtuu paljon siimaa ja siinä on hyvä jarru. Avokelalla heittäminen on helppoa.

Hyrräkela ei suositella aloittelijoille, koska sillä heittäminen on vaativampaa. Hyrräkelassa on suurin siimatilavuus ja paras jarru.

Siiman tärkeimmät ominaisuudet ovat vetolujuus ja solmunkestävyys. Heittoihin saa lisää pituutta ohuemmillä siimoilla. Sopiva yleissiima on 0,25–0,30 mm.

Viehevalikoima on laaja. Yleisimmät viehetyypit ovat lusikat, lipat, vaaput ja jigit. Viehe valitaan kalastettavan kalalajin ja kalapaikan mukaan. Isolle kalalle isompaa viehettä ja pienemmälle pienempää. Vieheen väri vaikuttaa kalan ottihalukkuuteen. Aloittelijan kannattaa tarjota kirkkaissa vesissä kirkkaita vieheitä ja tummissa tummia. Hyviä ovat luonnonmukaisen ravinnon väriset vieheet.

Lisäksi heittokalastaja tarvitsee vieherasian tai -pakin, perukkeita ja viehelukkoja sekä haavin kalojen ylösottoa varten.

Heittokalastus

Heittokalastus eli virvelöinti on suosituimpia ja monipuolisimpia kesäkalastustapoja. Heittokalastusvälineillä voi helposti ja nopeasti kalastaa isompia alueita kuin ongella. Virvelöinti on hauskaa ja sillä saa monipuolisesti saalista. Tavallisimpia heittokalastajan saaliskaloja ovat hauki, ahven ja kuha. Myös taimenta, harjusta ja lohta kalastetaan heittokalastusvälinein.

Umpikela

Avokela

Hyrräkela

Miten kalastat?

Heittämistä ja kelan toimintaa kannattaa harjoitella ennen kalastusta koukuttomalla uistimella tai siimaan sidotulla mutterilla nurmikolla tai veteen heittämällä.

Usein vieheen uittaminen on saaliin saannin kannalta tärkeämpää kuin sen koko tai väri. Jigiä pompotetaan pohjassa tai nytään välivedessä. Vaapun uintia voi virittää nokkalenkistä vääntämällä ja vauhtia uintiin saa kelaus-

nopeutta muuttamalla. Lipan ja lusikan uittoon saa elävyyttä vavan kärjellä ja kelausnopeutta vaihtelemalla.

Heittokalastajan kalapaikat

Virvellillä kalat tavoittaa parhaiten vaihtelevien pohjanmuotojen ja rantojen läheisyydestä vesikasvien, kivien, uppopuiden ja muiden suojavaikkojen kupeesta. Parhaat ottiajat ovat usein auringon nousu- ja laskuajat.

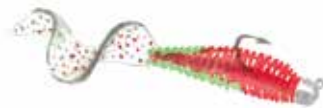
Lusikka

Lippa

Vaappu

Jigi

Pilkintä

Pilkkiminen on jännittävä talvinen harrastus ja sopii mainiosti koko perheelle. Pilkkijöiden tavoitelluin saaliskala on ahven, mutta myös kuhaa, siikaa, madetta, harjusta, haukea ja kirjolohta pilkittään välillä sankoinkin joukoin. Kiisket ja särkikalat nousevat jäälle yleensä sivusaaliina. Kesäisin voi pilkkiä laiturilta ja veneestä.

Pilkkijän välineet

Pilkkimiseen ei tarvita suuria välinehankintoja; lämpimät vaatteet, hyvät eväät, kaira, pilkkivapa siimoineen ja pilkkeineen, syöttipurkki ja reppujakkara tai muu istuin. Jäänaskalit parantavat pilkkijän turvallisuutta ja ne on pidettävä aina kaulassa. Turvallisinta on liikkua jäällä kaverin kanssa.

Hyvä pilkkivapa on helppokäyttöinen, kevyt, kestävä ja pilkkijän käteen sopiva. Pääosa pilkkivavoista on kelallisia ja ne on valmistettu puusta tai erilaisista muoveista. Vavan tärkein osa on sen kärki, jonka vaatimukset vaihtuvat pilkintävasta riippuen.

Pilkkijän siiman vahvuus vaihtelee 0,10–0,40 mm pilkintätavasta ja tavoiteltavasta kalalajista riippuen. Mormuskoinnissa käytetään ohuimpia siimoja. Paksummat soveltuvat vain suurten kalojen pilkkimiseen painavilla pilkeillä. Sopiva yleisvahvuus aloittelijalle ja ahvenpilkkijälle on 0,18–0,25 mm.

Pilkin valintaan vaikuttavat tavoiteltava kalalaji, kalastussyvyys sekä veden väri. Pilkkityyppejä on useita: tapsi-, ketju-, värikoukku-, tasapaino- ja madepilkki. Lisäksi mormuskoja on monenlaisia ja niitä käytetään sekä ilman pilkkiä että pilkin kanssa. Kirkkaaseen veteen valitaan kirkas pilkki ja tummaan tumma.

Mormuskojen ja värikoukkujen koko valitaan tavoiteltavan kalalajin ja käytetävän syötin mukaan. Yleisimmät koot ovat nro 6–14. Tärkeintä on, että koukku on terävä ja se pysyy oikeassa asennossa pilkittäessä.

Hyvä yleiskaira on halkaisijaltaan 4–6 tuumaa. Kairan terä kannattaa suojata hyvin kuljetuksen ja säilytyksen aikana. Jäällä kaira porataan aina pystyyn. Näin vältetään vahingoilta.

Pilkkiä voi ilman syöttiä värikoukulla tai tasapainopilkillä. Varmimmin saaliin saa luonnonsyöteillä. Parhaita syöttejä ovat kärpäsen toukka, surviaisen toukka, mato ja kalan silmä. Kaupoissa myydään myös erilaisia keinotekoisia syöttejä.

Tapsipilkki

Ketjupilkki

Värikoukkupilkki

Tasapainopilkki

Madepilkki

Pilkkijän kalapaikat

Sopiva pilkkipaikka löytyy lyhyen matkan päästä, asuttiinpa missä päin Suomea tahansa. Myös isojen kaupunkien liepeiltä löytyy kalapaikkoja, paikoitellen jopa runsaasti. Pilkkipaikaksi soveltuvat miltei kaikki vesistöt, pikkulammesta merenlahteen. Ikinä ei tiedä etukäteen, mitä kaloja reiästä nousee. Kokeilemisen arvoisia ovat salmet, selkäräikköt, ruohikkolahdet, jokisuut ja syvänteiden reunat. Muista varoa heikkoja jäitä!

Pydykset

Katiska

Tutuimmat pyydyskalastusvälineet ovat varmasti katiska ja verkko. Katiskalla voi pyytää esimerkiksi keväällä kutemaan kerääntyviä ahvenia, mutta myös hauki ui mielellään katiskaan ahventen houkuttelemana. Keskitalvella tammihelmikuussa katiska on tehokas kutuun valmistautuvan mateen pyyntiväline. Katiskassa voi tuolloin olla yhtä aikaa satakin madetta.

Verkko

Kalaverkko on vanhan polven tunnetuin pyydys ja hyvin tehokas. Verkko voidaan laskea avoveden aikaan pohjaan tai pintaan, mutta myös talvella jään alle. Verkon silmäkoko vaikuttaa siihen jäävään saaliiseen. Silakkaa ja muikkua pyydetään pienisilmäisillä verkoilla ja isoja haukia tai lohia isosilmäisillä verkoilla.

Iskukoukku

Iskukoukku on tehokas petokalojen pyyntiväline. Koukkuun pujotettu pikkukala on haulle vastustamaton houkutus – ja PAM! – hauki on kiinni koukussa. Erityisen jännittävää iskukoukkupyynti on talvella jään alta. Etukäteen ei voi tietää millainen hirmu jään alla vaanii.

Pitkäsiima

Pitkäsiima on vanha pyydys. 150 metriä pitkään selkäsiimaan on tasaisin välein kiinnitetty 50 koukkuja pienen sivuperukkeen päähän. Koukuissa käytetään syötteinä matoja tai pieniä kaloja. Siima voidaan laskea joko pohjaan tai kohojen avulla väliveteen. Saaliskaloina ovat tavallisesti hauki, kuha, made ja ahven, joskus myös käärmemäinen ankerias.

Verkko

Nuotta

Ammattimaisessa pyynnissä käytetään nuotaa tai troolia. Nuotta on suurikokoinen verkko, joka lasketaan kesällä veneen avulla tai talvella avannosta järveen ja hinataan molemmista päistä vetäen rannalle tai nostoavantoon. Kalat jäävät nuotan muodostamaan pussiin. Nuotalla pyydetään järvillä pääasiassa muikkua.

Trooli

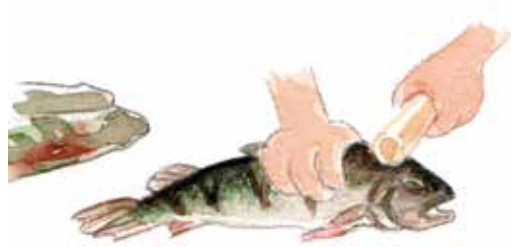
Trooli on vastaavanlainen pyydys kuin nuotta, mutta kooltaan suurempi. Troolia vedetään yhdellä tai kahdella aluksella pitkin järven tai meren selkävettä. Vetolinjalle osuneet kalat jäävät troolin perälle, kun trooli nostetaan veneeseen. Troolaamalla pyydetään muun muassa muikkua ja silakkaa.

Oikea käsittely takaa kalan laadun

Tainnuta, verestä, perkaa, jäähdytä!

Tainnuta kala napakalla iskulla päähän aivojen yläpuolelle. Oikea kohta sijaitsee hieman silmien tasalta taaksepäin.

Laske veret katkaisemalla sydämen ja kidusten välinen verenkierto. Se tapahtuu parhaiten yhdellä pistolla sivulta kalan kurkkuun kuvan näyttämään kohtaan.

Anna veren valua kokonaan pois ennen perkausta. Sydän pumppaa veret ulos, vaikka kala olisi kuollut. Avaa vatsa, suolista ja kaavi munuainen pois. Muista poistaa myös kidukset. Huuhtelee kala.

Jäähdytä kala mahdollisimman nopeasti. Pienikin lämpötilan pudotus edistää kalan säilymistä.

Nopeaa ja herkullista

Paistetut ahven- tai särkifileet

Nahattomia ahven- tai särkifileitä
Voita ja/tai öljyä paistamiseen

Paneerausseos:

- 1 dl hapankorppua jauhettuna
- 1 dl korppujauhoja
- 1 rkl paprikajauhetta
- 1 tl suolaa
- 1 tl sitruunapippuria
- 1 tl provencale-yrttimaustetta

1. Sekoita paneerausseos hapankorpuista ja korppujauhoista. Mausta se.
2. Pyörittele ahven- tai särkifileet paneerausseoksessa.
3. Paista fileet pannulla tai muurikassa öljyssä tai voissa tai niiden seoksessa kullan ruskeiksi.
4. Tarjoa vaikkapa perunamuusin, raikkaan salaatin ja kermaviilikastikkeen kera.

Panerointiin sopivat myös yksin tai yhdessä:

ruisjauhot
vehnäjauhot
murskatut corn flakesit
murskatut maissilastut
murskatut juustonaksut
jauhelihan jatkeseos
kananmuna paksumpaa panerointia varten

Mausteeksi sopivat myös esimerkiksi:

kuivattu tilli
curry
grillausmauste
chilijauhe
mustapippuri

Järjestäjät

Valtakunnallisen kalastuspäivän järjestävät yhteistyössä eduskunnan kalakerho, maa- ja metsätalousministeriö, Kalatalouden Keskusliitto ja sen maakunnalliset jäsenjärjestöt, kalastusvälinevalmistajat ja -maahantuojat sekä kalastusalan lehdet.

Yhteistyökumppaneina tapahtumassa ovat mukana kalastusvälinevalmistajat ja -maahantuojat sekä kalastusalan lehdet.

Kalastus on kivaa
Paino: Arkmedia 2019.
Graafinen suunnittelu ja kuvitus:
Anu Välitalo.

Esite on saanut rahoitusta
maa- ja metsätalousministeriön
kalastonhoitomaksuvaroista.